

13.00 h «Premsa i propaganda comunista a les Illes Balears (1939-1975)», per **David Ginard** (UIB).

13.20 h «Premsa clandestina en Costa Rica (1948-1949)», per **Patricia Vega** (UCR).

SESSIÓ DE TARDA

Sala Prat de la Riba
de l'Institut d'Estudis Catalans (Barcelona)

15.50 h Presentació a càrrec de **Jaume Sobrequés**, president de la SCEH.

16.00 h «Llengua, usos i pensaments en la premsa clandestina. *Quaderns d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials*», per **Rosa Calafat** (UIB).

16.20 h «La transmissió de la normativa lingüística per mitjà de la premsa clandestina», per **Daniel Casals** (UAB i SCLL).

16.40 h «Premsa clandestina i societat autoritària», per **Sebastià Serra** (UIB).

17.00 h «*El Cargolí* (1952-1961). La clandestinitat familiar», per **Alfred Pérez-Bastardas** (SCEH).

17.20 h «La premsa separatista sota la dictadura de Primo de Rivera (1923-1930)», per **Fermí Rubiralta** (UPB).

17.40 h «El FNC i les seves publicacions», per **Robert Surroca** (estudiós del periodisme català clandestí).

18.00 h Pausa.

18.15 h Conferència de clausura: «La clandestinitat de la vida quotidiana», per **Antoni Batista**.

18.45 h Taula rodona: «Clandestins», moderada per **Antoni Batista**, amb la participació dels promotors de premsa clandestina **Miquel Sellarés** (*Avui-SIC*), **Joan Busquet** (*Treball*) i **Antoni Reig** (*API*).

Comitè científic:

Rosa Calafat (UIB), **Daniel Casals** (UAB i SCLL), **Antoni Dalmau** (SCEH), **Josep M. Figueres** (UAB i SCEH), **Jordi Maluquer de Motes** (UAB i SCEH), **Mar Massanell** (UAB), **José María Murià** (INAH i IEC), **Joaquim Nadal** (UdG i SCEH), **Joan Peytaví** (UP i IEC), **Josep M. Roig Rosich** (URV i SCEH), **Jaume Sobrequés** (UAB i SCEH) i **Patricia Vega** (UCR).

Inscripcions:

Assistència lliure (si necessiteu certificat, cal sol·licitar-lo prèviament per correu electrònic a sceh@iec.cat).

L'organitzen:

Grup de Recerca en Història de la Llengua Catalana de l'Època Contemporània (2017 SGR 1696), reconegut i finançat per l'AGAUR de la Generalitat de Catalunya.

Projecte de recerca FFI2016-80191-P (AEI/FEDER, UE), finançat pel Ministeri d'Economia i Competitivitat.

Societat Catalana d'Estudis Històrics (SCEH), filial de l'Institut d'Estudis Catalans.

Departament de Periodisme i de Ciències de la Comunicació de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona.

XIX-XXI.cat

Grup de Recerca en Història de la Llengua Catalana de l'Època Contemporània de la UAB

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

SOCIETAT CATALANA D'ESTUDIS HISTÒRICS
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Hi col·laboren:
Biblioteca de Comunicació i
Hemeroteca General de la UAB

FACULTAT DE CIÈNCIES DE LA COMUNICACIÓ
I GRUP DE RECERCA EN HISTÒRIA DE LA LLENGUA
CATALANA DE L'ÈPOCA CONTEMPORÀNIA DE LA UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

SOCIETAT CATALANA D'ESTUDIS HISTÒRICS
Institut d'Estudis Catalans

Premsa clandestina Col·loqui internacional sobre premsa clandestina. Llengua. Cultura. Comunicació.

Dimecres, 11 de desembre de 2019
Universitat Autònoma de Barcelona
I Institut d'Estudis Catalans

La premsa clandestina, bandera de llibertat

Les publicacions editades al marge de les prohibicions del poder han existit sempre que les limitacions a la llibertat s'han fet presents. L'obstinació popular, intel·lectual, política i cultural davant aquestes limitacions ha estat el factor clau, i els seus promotors han patit detencions i tortures, presó i multes, càstigs de tot tipus i àdhuc la mort, tant a la França que es trobava sota l'ocupació nazi com a la Catalunya resistent, casos dels quals també es parlarà en aquest col·loqui internacional.

La premsa clandestina disposa d'una fascinació pel risc i pel seu valor social, cosa que fa que sigui sempre molt viva malgrat tants obstacles. No hi ha cap dubte que les missions que té són diverses: el simple fet d'existir —l'acte de presència— és una bufetada al règim polític arbitrari, atès que li diu que hi ha ciutadans demòcrates que no hi estan d'acord. A més —i és també rellevant—, el periodisme informa de les injustícies, promou la discussió amb textos teòrics, dona cohesió ideològica al grup dissident i encoratja la resistència a aixecar la bandera de la dissidència i a afirmar —i afermar— una dimensió pública liberal tot i la repressió.

En molts països hi ha hagut premsa clandestina fruit d'un partit, sindicat o associació o, fins i tot, d'una sola persona. El cas de Maurici

Serrahima esdevé exemplar —i no només amb motivacions estrictament polítiques, sinó sovint amb reivindicacions estrictament culturals o literàries— quan la persecució es converteix en un intent de genocidi cultural, com ha estat el cas català davant les constants prohibicions de la monarquia absolutista i, després, de l'estat constitucional o les dictadures militars, i no ha quedat cap altre camí que la protesta exterioritzada amb els papers anònims. Així, el control de les idees restava restringit i la premsa clandestina era una alenada d'aire fresc contra la censura. Conèixer alguns episodis d'aquesta aventura de llibertat esdevé una labor d'homenatge als seus promotors —tinguin la ideologia que tinguin— i, de retruc, a qui confon el poder polític de gestió de la cosa pública amb bruts interessos personals o de grup.

L'organització del col·loqui es congratula de la presència de dues exposicions: una de presencial, amb una mostra bibliogràfica d'estudis sobre la premsa clandestina i amb una antologia de publicacions conservades a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), i una altra de virtual, amb capçaleres, enllaços al contingut, fitxes descriptives, portades, etc., d'una selecció de premsa clandestina consultable al Dipòsit Digital de Documents de la UAB, que gràcies a l'esforç del personal de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General, juntament amb professorat i estudiants col·laboradors, s'ha preparat per a difondre el ric —i fràgil— patrimoni dels ciutadans que, amb el desig de llibertat, han editat papers clandestins.

SESSIÓ DE MATÍ

Sala de Graus de la Facultat de Ciències de la Comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona (Bellaterra)

- 10.45 h Inauguració de l'exposició virtual «Premsa clandestina catalana» (Facultat de Ciències de la Comunicació i CEDOC) i de l'exposició bibliogràfica i hemerogràfica «Premsa clandestina catalana» (a la planta baixa de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General de la UAB), a càrrec de **Tomàs Fabregat**, cap de la Biblioteca de Comunicació i Hemeroteca General.
- 10.50 h «La premsa en llengua catalana de l'exili, també clandestina a Catalunya», per **José María Murià** (Instituto Nacional de Antropología e Historia de México)
- 11.10 h «Aproximació als estudis de la premsa clandestina a França durant la Segona Guerra Mundial», per **Nicolas Berjoan** (Universitat de Perpinyà).
- 11.30 h «*Estimats amics (1942-1943)*, de Maurici Serrahima», per **Amanda Teres** (UAB).
- 11.50 h «*Ariel*, revista literària i clandestina», per **Josep M. Figueres** (UAB).
- 12.00 h Pausa.
- 12.20 h «Caricatura i humor gràfic a la premsa clandestina», per **Jaume Capdevila** (estudis del còmic).
- 12.40 h «La definición de las estrategias políticas en la década de los cincuenta. *Mundo Obrero*, portavoz del PCE y las pautas para sus lectores», per **Mirta Núñez** (UCM).